

Biotopu valsts līmeņa aizsardzības mērķu (FRV) noteikšana: datu izvēle un eksperta apsvērumi

Biotopa kods	1210
Biotopa nosaukums	Viengadīgu augu sabiedrības uz sanesumu joslām
Eksperte	Brigita Laime
Darbs pabeigts	27.05.2024.
Vispārējās piezīmes	<p>Pie biotopa <i>1210 Viengadīgu augu sabiedrības uz sanesumu joslām</i> pieder viengadīgu augu sabiedrības vai atsevišķi viengadīgi un daudzgadīgi augi, kas aug uz saskalotajiem sanesumiem un grants, kur daudz ar slāpekli bagātu organisko vielu (Interpretation Manual 2013; Laime 2013). Kā limitējošs faktors ir sanesumi, to daudzums un saglabāšanās visas veģetācijas sezonas laikā. Līdz šim veiktajos pētījumos kā nozīmīgākie šā biotopa aizsardzībai nodalīti 15 piekrastes posmi, to skaitā kā prioritāri noteikti šādi posmi: Ģipka-Roja, Mērsraga rags, Mērsraga kanāls-Bērzciems, Vitrupe-Šķīsterrags-Uņģēnurga, Svētciems-Salacgrīva un Kuiviži-Ainaži (5. pielikums; Laime 2018).</p> <p>Biotopam ir sezonāls raksturs (jūnija vidus–augusta vidus/beigas). Tas nozīmē, ka objektīvus rezultātus par biotopa izplatību un platību var iegūt, ja kartēšana tiek veikta šajā periodā. Turklāt biotops pārsvarā ir fragmentārs, šaurās joslās un cieši saistīts ar citiem iesālvides biotopiem (piejūras zālājiem un citiem pludmaļu biotopiem). Tas rada grūtības nodalīt attiecīgos biotopus vienu no otra.</p> <p>Pašreizējais biotopa kartējums ir aptuvens, jo kartēšana veikta mērogā, kurā grūti iezīmēt precīzas šā biotopa robežas. Daļa biotopa Dabas skaitīšanas projekta ietvaros kartēta ārpus veģetācijas sezonas, kas būtiski ietekmē šā biotopa faktisko robežu noteikšanu (vietām biotops pat nav identificēts, jo kartēts rudenī), kā arī biotopa kopējo platību (4. pielikums).</p>

FRA noteikšanā izmantotā metode – novērtēšana laika nogrieznī

REF min, km²	<p>0,5 km²</p> <p>Biotops <i>1210 Viengadīgu augu sabiedrības uz sanesumu joslām</i> ir atšķirīgs no pārējiem biotopiem ar to, ka tas vienmēr atrodas kādā citā biotopā, galvenokārt saistīts ar mitrām pludmalēm un embrionālajām kāpām, kā arī piejūras zālājiem, lagūnām un citiem jūras krasta mitrājiem (Laime un Tjarve 2012; Laime 2018).</p> <p>Nosakot REF minimālo un maksimālo platību, izmantoti 1989. un 1992. gadā krasta kartēšanā iegūtie dati par mitrāju, zemu, smilšainu pludmaļu, embrionālo kāpu un lagūnu izplatību, to posmu garumu un platumu (Latvijas jūras krastu monitorings, 1993; Eberhards, Lapinskis 2008). Pēc publicētajām kartēm un to raksturojumiem aprēķināts, ka biotops <i>1210 Viengadīgu augu sabiedrības uz sanesumu joslām</i> izplatīts gar piekrasti ar kopējo garumu aptuveni 160 km.</p>
--------------------------------	---

	Aprēķinot REF min platību, pieņemti šādi biotopi garumi un platumi: 60 km ar platumu 2 m; 60 km – 3 m un 40 km – 5 m.
REF max, km²	0,6 km ² Aprēķinot REF max platību, pieņemti šādi biotopi garumi un platumi: 60 km ar platumu 2 m; 60 km – 3 m; 25 km – 5 m un 15 km – 10 m. Šādi plati (10 un vairāk metri) biotopa posmi 1990-to gadu sākumā vēl bija konstatēti Bērziema-Mērsraga krastā un Ziemeļvidzemes piekrastē.
REF vid., km ²	Nav jāpaskaidro, automātiski aprēķināta vērtība.
REF periods	References platības noteikšanai izmantots 1989. līdz 1992. gads, jo šajā laikā tika iegūti pirmie dati par jūras krastu tipu, pludmaļu izplatību Latvijā kopumā. Pēc krasta apsekošanas un kartēšanas materiāliem G. Eberharda vadībā veiktajos pētījumos tika noteikti un kartē iezīmēti krasta posmi ar zemām smilšainām pludmalēm, ar apaugušām pludmalēm (6. pielikums) (Latvijas jūras krastu monitorings, 1993). Uz šiem kartēšanas datiem arī turpmākajos gados izveidota karte par pludmaļu tipiem un platumiem (Eberhards, Lapinskis 2008).
HDV min, km²	0,5 km ² Izmantota Biotopu direktīvas 17. panta ziņojumā ziņotā platība par 2001.–2006. gada periodu. Šajā laikā (2002.–2005. gads) bija veikta piekrastes biotopu kartēšana LIFE projekta “Piekrastes biotopu aizsardzība un apsaimniekošana Latvijā” ietvaros (http://piekraste.daba.lv). Pēc šā projekta kartēšanas metodikas un rezultātiem var spriest, ka dati ir ticami un objektīvi.
HDV max, km²	0,5 km ² HDV max platība vērtēta kā vienāda ar minimālo.
HDV vid., km ²	Nav jāpaskaidro, automātiski aprēķināta vērtība.
CV, km ²	Nav jāpaskaidro, šo FRA tabulā ievieto centralizēti.
CO platību summa valstī, km ²	Nav jāpaskaidro, šo FRA tabulā ievieto centralizēti.
Ilgtermiņa tendence, automātiski	Nav jāpaskaidro, automātiski aprēķināta vērtība.
Vai paredzamas biotopa platības izmaiņas klimata pārmaiņu rezultātā?	Jā. Klimata pārmaiņas var pastiprināt jūras krasta noskalošanu, ūdens līmeņa paaugstināšanos. Klimatam kļūstot siltākam, jūra var neaizsalt vai aizsalt mazāk, tādējādi ziemas vētru ietekmē krasts var tikt noskalots arvien vairāk un biežāk. Pieļaujams, ka spēcīgu vētru ietekme varētu pieaugt arī vasarā. Šādas vētras ļoti negatīvi ietekmētu biotopa attīstību. Noskalošanas rezultātā pilnībā vai daļēji varētu tikt iznīcināts viengadīgais augājs uz sanesumiem un apgrūtināta tā atjaunošanās.

	Izvērtējot aplūkojamā aizsargājamā biotopa struktūru, konstatēts, ka tas galvenokārt attīstās uz iepriekšējā gada sanesumiem (Laime 2018). Tas nozīmē, ka vētru būtiska ietekme uz biotopa attīstību var būt 2 gadu laikā.
Vai Latvijā ir >1% biotopa platības ES Boreālajā reģionā, t. i., Latvijai ir starptautiska atbildība attiecīgā biotopa saglabāšanā?	Jā.
Vai Latvijā biotopa platības ir fragmentētas?	Jā. Vietām biotopa platības tiek fragmentētas, piemēram, Jūrmalas pilsētā, tajā skaitā arī Ķemeru Nacionālajā parkā (apbūve, pludmaļu “tīrīšana”, uzāršana u. c.).
Vai negatīvie faktori, kas izraisa samazināšanos, vēl darbojas?	Jā. Turpinās gan vides (vētras), gan antropogēno faktoru ietekme (strauji palielinās atpūtnieku skaits un notiek spēcīga izmīdīšana). Īpaši tas attiecas uz Rīgas līča dienvidu piekrasti (Jūrmalu, Bigauņciemu, Lapmežciemu), kur pludmales regulāri “tīra”, nošķūrējot pludmales augus un sanesumus. Nozīmīgākajos piekrastes posmos (Bērziņciemā, Randu pļavās) biotopa platība samazinās nepareizas piejūras zālāju un lagūnu apsaimniekošanas dēļ.
Vai biotopa izplatības areālam kādā no laika nogriežņiem arī bijušas negatīvas tendences?	Nē. Biotopa areāls aptver krastu no Saunaga līdz Ainažiem, kā arī atsevišķas vietas Baltijas jūras krastā.
Papildjautājumu summa	Nav jāpaskaidro, automātiski.
Intervāls	Nav jāpaskaidro, automātiski.
Atbilstošs scenārijs saskaņā ar metodikas 8. att. (ilgtermiņa tendence)	6. scenārijs.

	<p>6. FRV = starp HDV un REF</p> <p>REF (vēsture) HDV (2004) CV (2024) FRA (~2040)</p> <p>Biotopa pašreizējā platība ($0,34 \text{ km}^2$) ir mazāka par HDV vidējo platību ($0,5 \text{ km}^2$) un REF vidējo platību ($0,55 \text{ km}^2$). Nepieciešams uzlabot biotopa stāvokli, samazinot antropogēno slodzi atsevišķos piekrastes posmos un veicot biotopam un blakus biotopiem atbilstošu apsaimniekošanu. Tādējādi ir sasniedzama FRA platība.</p>
FRA	$0,54 \text{ km}^2$

FRR noteikšanā izmantotie apsvērumi

Vai izplatības areāla HDV ir visa Latvija?	Nē.
Vai biotops aizņem visu iespējamo areālu Latvijā?	Jā. Biotops <i>1210 Viengadīgu augu sabiedrības uz sanesumu joslām</i> ir izplatīts Rīgas līča un Irbes šauruma piekrastē. Ļoti reti un mazās platībās veidojas atklātās Baltijas jūras piekrastē.
Vai biotopa areāls Latvijā ir samazinājies, un pārmaiņas nav saistītas tikai ar uzlabotām zināšanām par biotopa izplatību?	Nē.
REF min, km^2	
REF max, km^2	
REF vid., km^2	Nav jāpaskaidro, automātiski aprēķināta vērtība.
REF periods	
HDV min, km^2	
HDV max, km^2	
HDV vid., km^2	Nav jāpaskaidro, automātiski aprēķināta vērtība.
CV (pašreizējais areāls), km^2	Nav jāpaskaidro, šo FRR tabulā ievieto centralizēti.
Saskaņā ar Metodikas 8. att.	Prognozējams, ka ilgtermiņā biotopa areāls saglabāsies (1. scenārijs).

atbilstošs scenārijs	<p>1. FRV = HDV = CV</p> <p>REF (vēsture) HDV (2004) CV (2024) FRA (~2040)</p>
Vai paredzamas areāla izmaiņas klimata pārmaiņu rezultātā?	
Vai Latvijā ir >1% biotopa platības ES Boreālajā reģionā, t. i., Latvijai ir starptautiska atbildība attiecīgā biotopa saglabāšanā?	
Vai Latvijā biotopa platības ir fragmentētas?	
Vai negatīvie faktori, kas izraisīja samazināšanos, vēl darbojas?	
Vai biotopa platībai kādā no laika nogriežņiem ir bijušas negatīvas tendences?	
Papildjautājumu summa	Nav jāpaskaidro, automātiski.
Intervāls	Nav jāpaskaidro, automātiski.
FRR	Nav jāpaskaidro, automātiski.

Literatūra un dati

Eberhards G., Lapinskis J. 2008. Baltijas jūras Latvijas krasta procesi. Atlants. LU Akadēmiskais apgāds, Rīga, 64 lpp.

Interpretation Manual of European Union Habitats. 2013.

https://www.mase.gov.it/sites/default/files/archivio/allegati/rete_natura_2000/int_manual_eu28.pdf

Laime B. 2013. *1210 Viengadīgu augu sabiedrības uz sanesumu joslām*. Grām.: Auniņš A. (red.) Eiropas Savienības aizsargājamie biotopi Latvijā. Noteikšanas rokasgrāmata. 2. papildinātais izdevums. Latvijas Dabas fonds, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, Rīga, 41–44.

https://www.daba.gov.lv/upload/File/Publikācijas/ROKASGR_biotopi_LV.pdf

Laime B. 2018. Aļģu sanesumu vietas, kas ir nozīmīgas bioloģiskai daudzveidībai – biotopam “1210 Viengadīgu augu sabiedrības uz sanesumu joslām” un aizsargājamo augu atradnēm. Eksperta ziņojums projektā “Jūras aļģu sanesumu izvērtēšanas un apsaimniekošanas plāns Latvijas piekrastē”, 10 lpp.

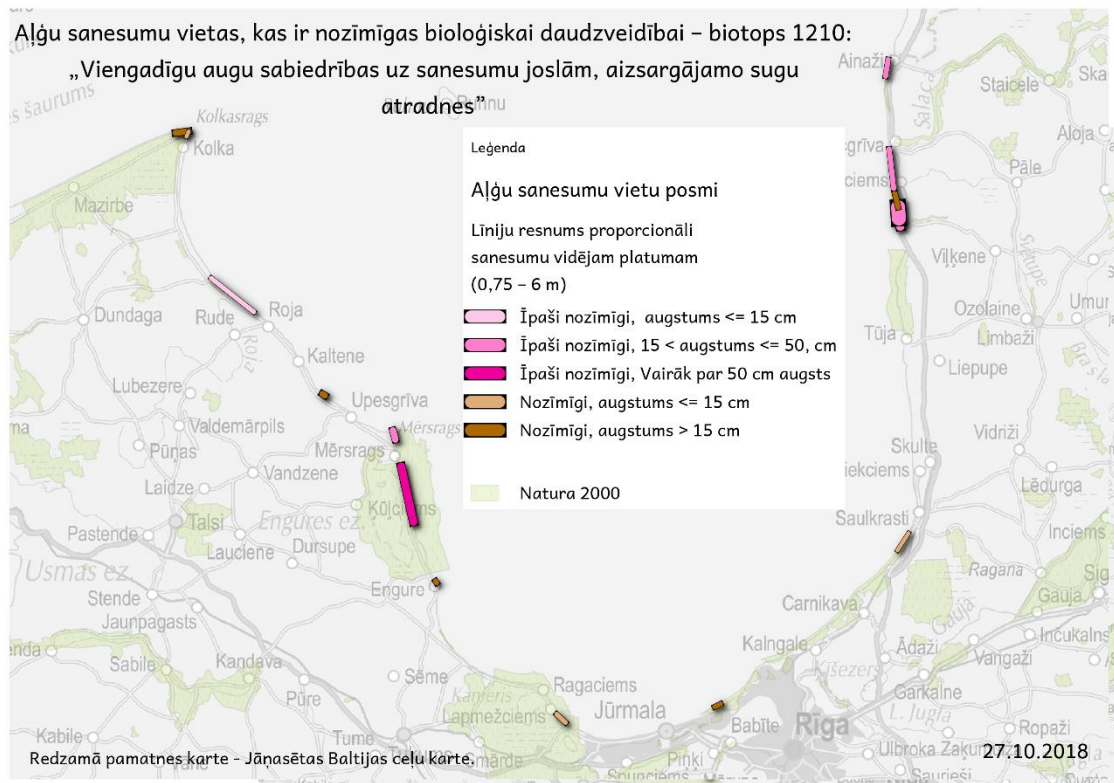
Laime B., Tjarve D. 2012. Jūras piekrastes augu sabiedrības uz sanesumu joslām Engures ezera dabas parkā. Coastal plant communities of drift lines in the Lake Engure Nature park, Latvia. Latvijas Veģetācija 23: 137–153.

Latvijas jūras krastu monitorings. 1993. Vides monitorings Latvijā. LR Vides aizsardzības komiteja, Pētījumu centrs, Rīga, 46 lpp.

Pielikumi

4. pielikums – aktuālās biotopa 1210 platības (01.02.2024., DDPS “Ozols”), vektordatu slānis.
5. pielikums. Jūras piekrastes posmi, kas ir nozīmīgi bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai biotopā *1210 Viengadīgu augu sabiedrības uz sanesumu joslām* (Laime, 2018; karti izveidojis Kārlis Kalviškis).
6. pielikums. Pludmaļu izplatība Latvijas piekrastē (Latvijas jūras krastu monitorings, 1993).

Jūras piekrastes posmi, kas ir nozīmīgi bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai biotopā *1210 Viengadīgu augu sabiedrības uz sanesumu joslām* (Laime, 2018; karti izveidojis Kārlis Kalviškis).

6. pielikums.
Pludmaļu izplatība Latvijas piekrastē
(Latvijas jūras krastu monitorings, 1993).

